

Datum: 8 oktober 2018

Tijd: 16.30 – 18.00 uur

Locatie: Het College voor de Rechten van de Mens in Utrecht

Gesprekspartners: Jongeren uit de G4, Eindhoven, Friesland en Groningen, Stichting Zwerfjongeren Nederland, College voor de Rechten van de Mens, staatssecretaris Paul Blokhuis, Victor Everhardt, wethouder jeugd van de gemeente Utrecht en lid van commissie Jeugd van de VNG, Kees van Anken, voorzitter SZN en Henriette Hulsebosch, directeur Kansfonds.

Hoe brengen we de basis op orde en voorkomen we jongerendakloosheid?

Staatssecretaris Paul Blokhuis en Utrechtse wethouder Victor Everhardt in gesprek met dak- en thuisloze jongeren

Op 8 oktober 2018 was er topeverleg over dak- en thuisloze jongeren. Zwerfjongeren spraken met staatssecretaris Blokhuis en Victor Everhardt (wethouder jeugd van de gemeente Utrecht en lid van commissie Jeugd van de VNG) over hun ervaringen met dakloosheid, wat volgens hen nodig is om het probleem op te lossen en hoe participatie van dak- en thuisloze jongeren is te verbeteren. De jongeren (man, vrouw, van verschillende achtergronden en uit Leeuwarden, Groningen, Rotterdam, Den Haag, Amsterdam, Utrecht en Eindhoven) waren op dat moment, of tot kort daarvoor, dak- of thuisloos.

Mensenrechten

De aanpak van jongerendakloosheid door gemeenten en het Rijk blijft achter, waardoor het aantal jongeren is zonder dak of thuis nog steeds stijgt. Dakloosheid en de oorzaken en gevolgen daarvan zijn problemen die raken aan de mensenrechten. Huisvesting, een behoorlijke levensstandaard en toegang tot onderwijs, werk of dagbesteding zijn cruciaal, zoals ook voor jongeren. Ook participatie is cruciaal. Hiervoor heb je onder andere toegang tot informatie nodig. Participatie zorgt ervoor dat je op kunt komen voor je rechten en wordt betrokken bij beleid dat over jou gaat.

Inhoud

Indrukwekkende verhalen
De voorbereiding
Van Dooijeweert: werken aan de Basis op Orde en mensenrechten
Eerste gesprek: agenda

Thema Wonen

Verhaal studentenhuisvesting
Verhaal onnodige trajecten
Verhaal vroegsignalering en Housing First //1
Discussie: zelfredzaam op je 18e?
Vraag: regels
Verhaal beschermd wonen
Verhaal: illegaal in Nederland

Inkomen

Verhaal: onvoldoende inkomen

Zorg

Opmerking: Housing First //2
Opmerking: indicaties
Verhaal: geen vangnet na gesloten jeugdinstelling
Opmerking: gegevensuitwisseling
Opmerking: ervaringsdeskundigheid

Doelstellingen

Viciuze cirkel
Overkoepelende doelstelling
Doelstelling Wonen (een veilige woonplek)
Doelstelling Inkomen (behoorlijke levensstandaard)
Doelstelling Zorg (passende begeleiding/ondersteuning)
Tweede gesprek: concrete acties

Indrukwekkende verhalen

Aanleiding voor het gesprek tussen de jongeren, de staatssecretaris en de wethouder waren de verhalen van die jongeren vertelden op de landelijke conferentie 'Brenge de basis op orde en voorkom jongerendakloosheid', die Stichting Zwerfjongeren Nederland samen met Kansfonds op 6 juni 2018 had georganiseerd. Behalve staatssecretaris Blokhuis en wethouder Everhardt was ook Koningin Máxima hierbij aanwezig.

De voorbereiding

Jongeren uit de G4 en Friesland hebben samen met SZN het gesprek van 8 oktober inhoudelijk voorbereid. De jongeren hebben vanuit hun ervaringen een reeks knelpunten en potentiële oplossingen opgeschreven. Deze thematisch ingedeelde 'long-list' leidde tot drie hoofdthema's voor de bijeenkomst: Wonen, Inkomen en Toegang tot zorg. Toegang tot onderwijs en naar school en/of werk-leren komt overigens ook veel voor in de verhalen van de jongeren. Het is lastig voor jongeren om 'je leven op orde te brengen en tegelijkertijd aan je toekomst te werken'.

Voor alle drie de thema's heeft een groepje jongeren een 'gedachtenwolk' met kernwoorden gemaakt. Tijdens de bijeenkomst hebben de jongeren om de beurt hun eigen gedachtenwolk op een thema toegelicht. Zo kwamen tijdens de bijeenkomst zeventien verhalen van jongeren rond een van de thema's voorbij. Bij ieder verhaal gaven ze ook hun knelpunten en oplossingen aan. Opvallend was dat elk verhaal verschillende thema's raakte. Dit maakte extra duidelijk dat een oplossing voor dak- en thuisloze jongeren een aanpak vraagt die verschillende thema's tegelijk beslaat.

TOP 3 KNELPUNTEN

EEN VEILIGE WOONPLEK

INKOMEN

* behoorlijke levensstandaard → schulden voorkomen
* tegenwerkende regelgeving voorkomen
(waaronder kostendelersnorm)

toegang tot
PASSENDE BEGELEIDING/
ONDERSTEUNING

Van Dooijeweert: werken aan de Basis op Orde en mensenrechten

De Basis op Orde gaat over de basale behoeften van jongeren (de Basis) die ze nodig hebben om een waardig leven op te kunnen bouwen. Deze is helaas niet op orde en daardoor ontstaan veel problemen. Waardigheid is een fundamenteel uitgangspunt van mensenrechten.

De Basis op Orde is dan ook een leven kunnen leiden in waardigheid. Nu ondervinden jongeren belemmeringen op het gebied van huisvesting, inkomen, zorg en onderwijs bijvoorbeeld. Tezamen zorgen deze belemmeringen ervoor dat jongeren dakloos raken en blijven. De belemmeringen zijn onder andere terug te voeren door overheidsoptreden of gebrek daaraan.

De overheid is verplicht om jongeren in staat te stellen een waardig leven te kunnen leiden. Zij moet dus de belemmeringen weg nemen en vandaar uit is het aan de jongeren om er iets van te maken. Dit is geen kwestie van caritas en gunsten verlenen. Waar de overheid plichten heeft om mensenrechten te respecteren, beschermen en verwezenlijken, hebben de jongeren het recht om hun rechten te claimen en te realiseren.

Eerste gesprek: agenda

Blokhuis en Everhardt lieten aan het begin van de bijeenkomst weten dat ze dit gesprek op structurele basis willen met deze (en andere) jongeren, twee of drie keer per jaar. Ze willen die gesprekken voeren aan de hand van een concrete agenda met concrete doelstellingen en bijbehorende acties.

Elementen van die agenda zijn tijdens deze eerste bijeenkomst al besproken. Hij bestaat uit de drie thema's (Wonen, Inkomen en Toegang tot zorg), met per thema:

- de overkoepelende doelstelling;
- de doelstelling per thema;
- de geïdentificeerde knelpunten;
- mogelijke oplossingen.

Leidende vragen bij de oplossingen zijn: Wat kan de gemeente doen? En wat kan het Rijk doen? De staatssecretaris en de wethouder zijn veelal de aangewezen personen om antwoord op deze vragen te kunnen geven. Daarom is het cruciaal dat ze beiden deelnemer blijven van het overleg. Des te meer omdat gemeenten vaak verwijzen naar regels en beperkingen die zijn opgelegd door het Rijk, terwijl het Rijk juist veel vrijheid geeft aan de gemeente - een steeds terugkerend dilemma voor betrokkenen (dit punt komt terug in de agenda).

De punten van de agenda zoals ze zijn besproken tijdens de bijeenkomst zijn terug te vinden aan het einde van het verslag. Dit is een startpunt voor een meer uitgebreide agenda.

Thema Wonen

Verhaal studentenhuisvesting

Een jongere vertelt dat door een niet eerder gediagnostiseerde gedragsstoornis (ADD) problemen met schulden verergerden. Tijdens de studietijd ontstond hierdoor een vicieuze wisselwerking tussen de gedragsstoornis en de schulden. De stoornis hinderde de studie zodanig dat voortzetting niet mogelijk was. Daardoor stopte de studiefinanciering. Door gebrek aan inkomen kon de jongere de huur niet betalen en werd uiteindelijk uit haar studentenhuis gezet. Ze kwam terecht in de noodopvang, tussen volwassenen. Vandaaruit kwam ze in een doorstroomvoorziening en een zorgtraject. Er zitten veel problemen tegelijk in dit verhaal.

‘Als je eenmaal in de problemen komt, word je elke keer weer verder naar beneden getrapt’

Voorgestelde oplossingen

Buddysysteem. Place2BU (in Utrecht) zou een mogelijke oplossing zijn. Dit bevat een soort buddysysteem, waarbij een student (of ex-student?) een dak- of thuisloze jongere helpt. Voor dit verhaal zou het ook helpen als er veel meer wordt ingezet op samenwerking tussen coöperaties, scholen/onderwijsinstellingen en overheid, ook in het kader van vroegsignalering. Er moet namelijk een oplossing zijn om jongeren (zonder familienetwerk) niet direct op straat te laten belanden.

Meer samenwerking. De jongeren kaartten aan dat de problematiek in dit verhaal redelijk specifiek is voor studenten. Jongens en meiden worden door hun ouders naar een universiteit gestuurd. Uit het zicht van hun ouders verliezen ze controle. Een gevoel van schaamte (niet durven vertellen aan ouders) weerhoudt hen ervan om zelf tijdig aan de bel te trekken. In Groningen is 80% van de jongeren die dakloos zijn het resultaat van problemen tijdens de studietijd. Dit pleit ook voor meer samenwerking tussen bijvoorbeeld zorg, DUO en onderwijs.

Maatwerk. Ook interessant in dit verhaal is dat er een woonpas wordt afgegeven. Dat betekent vooral dat een jongere (ex-)studente op één hoop wordt gegooid met alle andere dak- en thuisloze mensen. Toegang tot anti-kraak was onmogelijk, omdat je voorgedragen moet worden - wat niet gebeurde.

Eigen adres. Zonder eigen adres kom je echt in de problemen. Het verkrijgen van een briefadres wordt dan problematisch, je komt niet in aanmerking voor een uitkering en en allerlei andere middelen die je kunnen helpen.

Verhaal onnodige trajecten

In een ander verhaal wordt aangegeven dat het heel gek is dat er geïnvesteerd wordt in zorgtrajecten die helemaal niet nodig zijn. Die investering wordt gedaan, omdat er nu eenmaal geld is voor een bepaald zorgtraject. Deze komt neer op 3000 euro per maand. Terwijl een belangrijke oorzaak van de dakloosheid juist was dat de jongere een veel te lage uitkering kreeg voor een behoorlijke levensstandaard (600 euro per maand).

Naast een inkomen en huisvestingsprobleem is hier ook het probleem van zware zorgtrajecten en niet op maat gemaakte zorgtrajecten aan de orde. Dit komt deels terug hieronder in het verhaal rondom indicaties en het uitblijven van zorg wanneer dit echt nodig is.

Oplossing

Basisinkomen. Waarom wel 3000 euro per maand uitgeven aan een onnodig traject, maar geen mogelijkheid geven voor om een hogere uitkering?

Verhaal vroegsignalering en Housing First //1

Een jongere vertelt over haar uithuisplaatsing. Na de uithuisplaatsing volgden een opvanghuis en drie maanden in een Blijf van mijn lijfhuis, waarna ze moest plaatsmaken voor anderen. Eerste schulden ontstonden in het Blijf van mijn lijfhuis, want ze had geen inkomen, maar de rekeningen gingen gewoon door. Dat is op zich een probleem, zegt ze, "maar nog problematischer is dat je op school of in de begeleiding eigenlijk niet leert dat en hoe je rekeningen moet betalen."

Oplossingen

Basisinkomen. Met een basisinkomen kan de jongere schulden voorkomen, en daarmee een negatieve spiraal van problemen.

Hulpvraag serieus nemen. In het verhaal komt ook naar voren dat de vraag om hulp van deze jongere serieus moet worden genomen, bij wie de vraag ook terecht komt (meerdere jongeren beamen dit). Bied de hulp die iemand nodig heeft! De kern is bescherming en zekerheid.

Passende woonvoorzieningen. Kijk naar de situatie, niet naar wat er toevallig is gefinancierd (ook dit is van toepassing op veel casussen). Na uithuisplaatsing vanwege geweld van een jongere moet een duurzame oplossing worden gevonden voor wonen. In dit geval was na het Blijf van mijn lijfhuis geen verder vangnet (het onderwerp 'vroegsignalering en Housing First' komt later nog terug).

Discussie: zelfredzaam op je 18e?

Naar aanleiding van bovenstaand verhaal komt een nieuw agendapunt op: is het juist om ervan uit te gaan dat iemand zichzelf kan redden op z'n 18e, zeker als sprake is van een kwetsbare situatie vanuit jeugdzorg? Er ontstaat een discussie over het voornemen om de leeftijd op te rekken naar 21 jaar. De vraag blijft hangen of dit wel zou helpen. Wel is duidelijk dat de 'valbijdatum' van 18 jaar bizar vroeg is.

Vraag: regels

Regels omtrent huurtoeslag bij kamers (waar veel jongeren in zitten) zorgen voor hoge woonlasten en dit zorgt weer voor uitzettingen. De 'Waar gaat het fout in de regels?' wordt gevraagd. 'En waar gaat het fout in het gedrag en de samenwerking?' Er is geen eenduidig antwoord op deze vragen. Soms zijn het de regels, soms de samenwerking tussen instanties of het gedrag van een individuele ambtenaar. Duidelijk is dat systemen en regels elkaar bijten. Ze zijn gemaakt voor bepaalde mensen en bepaalde casussen, maar zodra je er even buiten valt, gaan ze tegen je werken. 'De ene wet belemmert de andere als je niet meer in de hokjes past. Als voorbeeld wordt de vicieuze cirkel benoemd: Als je geen adres hebt, krijg je geen uitkering. Vanwege de kostendelersnorm kun je bij niemand terecht, waardoor je dakloos wordt. In ieder geval kunnen je je nergens inschrijven. Onderwijs kun je niet volgen als je schulden hebt, want je moet beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Maar hoe kun je werken als je geen veilig thuis of dak hebt?' Al de elementen uit deze vicieuze cirkel komen terug in de verhalen van de jongeren.

Oplossing

Meer sturen op helpende ambtenaren. Wat enorm helpt, is een goede ambtenaar die anders omgaat met de regels.

Die ambtenaren zijn dan ook bekend onder jongeren. Dat is wel een probleem: goede ambtenaren, die jongeren echt kunnen helpen, zouden er standaard moeten zijn. Of een jongere het wel of niet redt, mag niet afhankelijk zijn van de goedwillendheid van een ambtenaar. Het is dus van belang om hierop meer te sturen.

Verhaal beschermd wonen

Een jongere kwam terecht in beschermd wonen. De uitkering van deze jongere was 600 euro. Voor het beschermd wonen moest hij 400 euro betalen, en dan moet je ook nog een zorgverzekering nemen (wat hij niet heeft gedaan). Het beschermd wonen was een soort strafregime: je hebt geen enkel recht op zelfbeschikking, geen autonomie en op die manier wordt je menselijke waardigheid afgenomen. De jongere had geen eigen regie. Daarna stroomde hij door naar een woning. De huur was 700 euro, met een uitkering van 900 euro.

Oplossingen

Meer betaalbare huurwoningen/kamers. Er zijn echt te weinig betaalbare huurwoningen, merken de jongeren op. Het probleem van de beperkingen op de huurtoeslag is meermalen genoemd (ook voor kamers). Zo wordt in Rotterdam overal gebouwd, stellen de jongeren, maar niet voor mensen 'zoals wij', mensen met een laag inkomen. Dit komt overigens niet alleen door schaarste in woningen (van bijvoorbeeld 400 euro per maand), maar ook door allerlei regeltjes die elkaar bijten (toeslagen, schulden etc.).

Minder schakels en hulpverleners. Een terugkerend probleem is de hoeveelheid schakels en hulpverleners in de verschillende (zorg)trajecten. Jongeren raken verstrikt in de veelheid van loketten, instanties die niet samenwerken, naar elkaar verwijzen of elkaar tegenspreken.

Eén contactpersoon. Er is een good practice in de groep van een jongere, waar één persoon de regie nam. Eén loket, met één regisseur met wie een band wordt opgebouwd. Eén contactpersoon die kan helpen overzicht te krijgen in de regels en de loketten, en die zo nodig een jongere kan begeleiden en doorverwijzen.

Woningbehoud. Zorg ervoor dat jongeren hun woning kunnen behouden na het afronden van een traject.

Verhaal: illegaal in Nederland

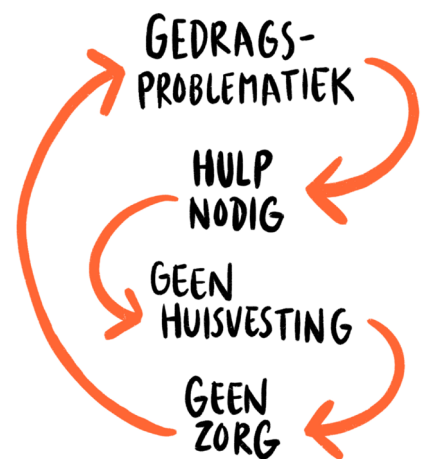
Een jongere vertelt dat ze illegaal in Nederland verbleef. Ze werd dakloos en had geen recht op opvang. Hierdoor heeft ze veel problemen gekregen. Uiteindelijk heeft ze vrijwilligerswerk gedaan (dit doet ze nog steeds) en een verblijfsvergunning gekregen. Maar toen begonnen de problemen pas echt als thuisloze jongere.

Inkomen

'Steeds meer mensen lijken langer op straat te leven.'

Verhaal: onvoldoende inkomen

Een jongere vertelt naar aanleiding van het thema Inkomen haar verhaal. Ze heeft 280 euro per maand om rond te komen en woont nu tijdelijk op een kleine boot in een haven met weinig voorzieningen. Er is bijvoorbeeld geen warme douche. Zodra ze haar maandelijkse 280 euro krijgt, is ze het direct grotendeels kwijt aan verzekering en houdt ze nog voor een week eten en drinken over. De drie weken daarna is ze op straat geld, eten en drinken bij elkaar aan het scharrelen. Haar situatie is een aaneenschakeling van problemen en fouten op alle fronten. Ze woont met een vriend die in een echte Catch 22 zit: hij heeft een gedragsprobleem en alcoholprobleem. Hij heeft hulp nodig, maar voorwaarde voor een passend hulptraject is een vaste woonplaats en dat heeft hij niet.

Oplossingen

Alert sociaal wijkteam. Deze jongere en haar vriend zouden bekend moeten zijn bij het sociaal wijkteam, dat hen uit deze uitzichtloze situatie moet kunnen redden.

Basisinkomen. De uitkeringen en de vaste lasten zijn uit elkaar gegroeid. De uitkeringen dekken de verhoogde vaste lasten niet meer. Dit is echt een terugkerend probleem (dit is een potentiële schending van het recht op een behoorlijke levensstandaard). Met een basisinkomen kan de jongere schulden voorkomen, en daarmee een negatieve spiraal van problemen.

Voorschot of kortere wachttijd uitkering. Door de participatiewet duurt het in veel gemeenten drie maanden voordat een uitkering voor het eerst wordt gegeven. Dit moet korter kunnen of er moeten voorschotten komen.

Aanpassen kostendelersnorm. Ook de kostendelersnorm wordt herhaaldelijk als probleem genoemd. De jongeren pleiten niet voor het stoppen van deze regel, maar wel voor het aanpassen. Op zo'n manier dat jongeren door de regel niet op straat komen te staan omdat zij door de kostendelersnorm niet bij familie of vrienden terecht kunnen en zich daar zeker niet kunnen inschrijven. Het is duidelijk dat de kostendelersnorm bijdraagt aan dakloosheid onder jongeren.

Zorg

Opmerking: Housing First //2

De pilot Housing First popt op. Er is momenteel simpelweg te weinig huisvesting voor deze groep. Ook Housing First heeft daardoor z'n beperkingen. Zo zijn in Den Haag maar twintig huizen hiervoor beschikbaar.

Oplossing

Uitbreiding. De jongeren stellen voor om Housing First landelijk uit te breiden.

Opmerking: indicaties

De jongeren merken op dat indicaties als sorteer- en bezuinigingsmaatregel worden gebruikt. Minder indicaties afgeven is binnen diverse gemeenten een doelstelling om zorgaanbod te beperken. Zonder indicatie kom je niet in een zorgtraject, met een lage indicatie krijg je niet of nauwelijks hulp en word je als zelfredzaam bestempeld. Pas bij zwaardere indicaties begint de hulp. Dit is gek, want het was de bedoeling te voorkomen dat men in zwaardere trajecten terecht komt. Bovendien gaan jongeren zich zo gedragen dat ze zwaardere indicaties kunnen krijgen, of verergert hun situatie bij gebrek aan vroegtijdige hulp. Het systeem werkt op deze manier averechts en het is niet effectief.

Oplossing

Vroegtijdige hulp. Hulp bij zeer lichte indicatie kan zwaardere indicaties vermijden.

Verhaal: geen vangnet na gesloten jeugdinrichting

Een jongere vertelt dat ze vanuit een gesloten jeugdinrichting zonder vangnet de straat op werd gegooid. Ze heeft in de inrichting geen enkele voorbereiding gehad hoe ze zich zou moeten redden. Ze vertelt ook dat ze daarom per direct wilde terug keren naar de inrichting en daarvoor ook deed wat nodig was.

Oplossing

Hulpvraag serieus nemen. Neem de vraag om hulp van jongeren serieus en bied de hulp die iemand nodig heeft. De kern is bescherming en zekerheid.

Biedt basisvaardigheden aan. In voornoemde casus is duidelijk dat jongere niet wordt voorbereid. Ook jongeren buiten de jeugdinrichtingen geven aan dat ze weinig voorbereiding krijgen op het leven als volwassene (bv. rekeningen betalen ed). Hier moet meer oog voor zijn binnen de instellingen en, bv., op school. Hierbij merkt Blokhuis ook op dat hij het nogal wat vindt dat jongeren op hun 18e dit allemaal moeten weten. Van jongeren die niet direct zo kwetsbaar zijn wordt niet direct verwacht deze zaken op orde te hebben.

Opmerking: gegevensuitwisseling

Er is ook gesproken over gegevensuitwisseling; dit blijkt nogal een probleem. De jongeren hebben veel wantrouwen, maar ook het gevoel controle te verliezen omdat zij nauwelijks overzicht hebben welke gegevens door wie aan wie worden doorgegeven en waarom. Tegelijkertijd beseffen de jongeren ook dat ook zij transparant moeten zijn.

Oplossing:

transparantie in gegevensuitwisseling.

Opmerking: ervaringsdeskundigheid

In de Randstad is de inzet van ervaringsdeskundigheid een norm aan het worden. In Noord-Nederland wordt dit nog weinig benut, merken jongeren uit het noorden op.

Oplossing:

meer inzetten op ervaringsdeskundigheid in het noorden.

Doelstellingen

'Als we iets beloven, gaan we het ook regelen en waarmaken'

Staatssecretaris Blokhuis

'Veel beloven, weinig geven, laat de jongeren in vrede leven'

Een van de jongeren

rechten
in plaats van
gunsten

Vicieuze cirkel

Voor de agenda is duidelijk dat alle thema's (ook degene die terloops zijn genoemd, maar geen specifieke aandacht hebben gekregen) met elkaar samenhangen. Een actie op één thema zal dan ook weinig zoden aan de dijk zetten. In het gesprek kwam duidelijk naar voren dat er sprake is van een 'kringloop' of een 'vicieuze cirkel' van problemen. De jongeren verwoordden dit zo: 'Als je eenmaal in de problemen zit, word je vanzelf verder de diepte in geschopt'.

Dit is de vicieuze cirkel waar kwetsbare jongeren in terechtkomen: geen veilig dak boven het hoofd zorgt voor problemen bij het vinden/volgen van werk/stage/opleiding, wat zorgt voor minder inkomen, wat zorgt voor geen veilig dak boven het hoofd en moeite om werk/stage/opleiding te vinden/volgen.

Als het eenmaal fout gaat, dan maakt de jongere een vrije val neerwaarts. Oorzaak: conflicterende regels, onwillige ambtenaren en/of ambtenaren met een beperkte taakopvatting die niet naar het geheel kijken en doen wat gedaan moet worden.

Overkoepelende doelstelling

De staatssecretaris en de wethouder hebben aangegeven zich sterk te willen maken om dak- en thuisloosheid onder jongeren uit te bannen en te voorkomen. De overkoepelende doelstelling:

We zorgen ervoor dat we dak- en thuisloosheid onder jongeren voorkomen en uitbannen.

Hierbij blijven de volgende onduidelijkheden:

- Is het absoluut? Dus gaan we naar nul dak- en thuisloze jongeren?
- Willen we hier een tijdslijmet, dus bijvoorbeeld binnen deze kabinetsperiode?;
- Zo ja, dan is het goed om een tijdspad met targets te formuleren, in samenspraak met VWS en VNG. Dus het moet geleidelijk aan minder worden. Daarvoor moeten we dan wel goede cijfers hebben en deze moeten jaarlijks worden bijgehouden.

Doelstelling Wonen (een veilige woonplek)

Jongeren die dak- of thuisloos zijn (of dreigen te worden) hebben (of blijven houden) toegang tot betaalbare passende huisvesting.

- Zorg voor voldoende betaalbare woonruimte voor jongeren uit jeugdzorg en jeugdinstellingen, en jongeren in kwetsbare situaties waarvan ouders of familie (financieel) niet in beeld zijn;
- Zorg voor versoepeling van regels voor huurtoeslag, met name waar het (studenten)kamers betreft;
- Zorg ervoor dat de woonlasten voor deze jongeren niet meer dan 30% van het inkomen zijn;
- Om dakloosheid te voorkomen onder jongere studenten moet worden gekeken naar de rol van het onderwijs, in combinatie met zorg en overheid, in vroegsignalering;
- Om dakloosheid te voorkomen (en continuïteit onderwijs) moet worden gekeken naar de rol van onderwijs in ondersteuning;
- Jongeren mogen hoe dan ook niet op één hoop worden gegooid met volwassen dak- en thuisloze mensen als ze dak- of thuisloos raken;
- Alle mogelijkheden om toegang te krijgen tot betaalbare behoorlijke huisvesting moeten worden benut, inclusief het openstellen van antikraak;
- Place2BU en het buddysysteem zouden moeten worden uitgerold in andere gemeenten;
- Brief- en postadres mogen op geen enkele manier een probleem vormen voor jongeren. De belemmeringen die er zijn om deze te verkrijgen moeten worden opgeheven.
- In instellingen voor beschermd wonen moet eigen regie de regel zijn. Het recht op zelfbeschikking en autonomie moeten te allen tijde worden gerespecteerd en beschermd.
- Investeer in Housing First.
- Er zou een verbod moeten zijn op huisuitzettingen en de kostendelersnorm voor jongeren wanneer dit het gevolg is van schulden en leidt tot dakloosheid.

Doelstelling Inkomen (behoorlijke levensstandaard)

Het recht op behoorlijke levensstandaard is de norm voor het inkomen van dak- en thuisloze jongeren.

- Zorg voor een uitkering zonder wachttijd, die voldoende is om van te kunnen leven (nu krijgen jongeren minder dan ouderen, terwijl de kosten gelijk zijn). Denk hierbij aan regels omtrent huurtoeslag (maximeer woonlasten) en zorgkosten (maximeer zorgverzekering en eigen risico);
- Herwaardeer de uitkering met een realistische berekening van de vaste lasten;
- Zorg voor voldoende inkomen op het moment dat het nodig is:
 - geen onnodige vertragingen;
 - bekijk mogelijkheid van wekelijkse uitbetaling.
- Bekijk de verhouding tussen de kosten van een zorgtraject en de uitkering. Is het mogelijk om een lump sum te reserveren per dak- en thuisloze jongere (lager dan de zorgkosten, maar hoger dan uitkering) die de jongere krijgt en onder begeleiding spendeert aan wat nodig is (dus ook lichte zorg, schuldhulp, onderwijs etc.), zie ook doelstelling Zorg;
- Bekijk hoe de kostendelersnorm kan worden aangepast, zodat de effecten op zwerfjongeren worden beperkt.
- Schulden voorkomen:
 - hoe te voorkomen (meer ondersteuning/onderwijs?);
 - schulden kunnen niet oplopen tijdens een verblijf in een opvanglocatie, tenzij er voldoende inkomen is en hier begeleiding bij is. Hiermee worden de schulden een verantwoordelijkheid van de overheid;
 - schulden mogen geen obstakel zijn om onderwijs te volgen, anders blijven jongeren vastzitten.

Doelstelling Zorg (passende begeleiding/ondersteuning)

Dak- en thuisloze jongeren hebben toegang tot de zorg die ze nodig hebben in een zo vroeg mogelijk stadium.

- Beoordeel het indicatiesysteem opnieuw. Hierbij moet meer focus zijn op het voorkomen van zware zorg. Binnen het huidige stelsel is daarbij een rol weggelegd voor de sociale omgeving en zelfredzaamheid. Erken dat zelfredzaamheid voor dak- en thuisloze mensen, en met name jongeren, niet kan gelden;
- Ga uit van de hulpvraag en niet van hetgeen toevallig gefinancierd is. Pas financiering en systemen hierop aan;
- Zorg voor één loket en één regisseur die altijd bereikbaar is.
- Maak gegevensoverdracht transparant en helder. Dit wordt al makkelijker met één regisseur, maar maak ook duidelijk waarom gegevens worden uitgewisseld en maak jongeren hier dan mede-eigenaar van;

- Na een zorgtraject kan de jongere blijven wonen in zijn/haar zelfstandige woonruimte.
- Zet landelijk in op ervaringsdeskundigheid van jongeren.

Last but not least spelen, naast de doelstellingen voor bovenstaande thema's, nog enkele andere belangrijke punten:

1. Artikel 5 en de afhankelijkheid van de goedwillendheid van de ambtenaar;
2. Daarmee samenhangend: de mate waarin systemen en regels elkaar bijten. Is dit echt zo of is dit vanwege de rigide toepassing ervan? Als dit wel zo is, zit dit dan in de kokertjes en het feit dat die kokertjes niet op elkaar zijn afgestemd?
3. Het specifieke geval van jongeren die uit jeugddetentie komen;
4. Het specifieke geval van jongeren die illegaal in Nederland verblijven en een verblijfsvergunning krijgen;

Nu al zouden staatssecretaris Blokhuis en wethouder Everhardt hier een activerende rol in kunnen spelen. Door een ambtsinstructie aan gemeenten en uitvoeringsmedewerkers om hier soepeler naar te kijken en de problematiek intern meer integraal te benaderen door contact op te nemen/af te stemmen met collega-ambtenaren van ander loketten.

Duurzame financiering belangenbehartiging dak- en thuisloze jongeren

Tot slot vraagt Kees van Anken, voorzitter SZN samen met Henriette Hulsebosch, directeur Kansfonds aandacht voor de financiering van de belangenbehartiging van dak- en thuisloze jongeren. De belangenbehartiging, de communicatie en regisseursrol die SZN al jaren met ondersteuning van Kansfonds ter hand neemt is belangrijk. Om tot verandering te komen is het nodig dat jongeren hun stem kunnen laten horen en de facilitering hiervan is kostbaar. Dankzij de jarenlange ondersteuning van Kansfonds is het SZN gelukt om zover te komen. We weten dat het vraagstuk niet met een paar jaar opgelost. Het vraagt inspanning op het gebied van participatie, communicatie, experimenteren, kennisdeling, netwerkverbinding, partijen stimuleren etc. Kansfonds en SZN doen voor dit werk een appel op de financiële verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid, en VWS in het bijzonder.

Staatssecretaris Paul Blokhuis in de Tweede Kamer met de Zwerfsteen, 18 oktober 2018

Tweede gesprek: concrete acties

Tijdens het tweede gesprek - in januari 2019 - gaan de jongeren de agenda met Blokhuis en Everhardt omzetten in concrete acties. Ook kijken ze welke acties direct moeten en kunnen worden genomen. Volgende gesprekken zullen weer verdere acties opleveren, en terugkoppeling over het effect van eerder genomen acties. De jongeren houden goed in de gaten of de doelstellingen worden behaald. Het directe resultaat van dit gesprek met de jongeren is dat Blokhuis het Actieprogramma Zwerfjongeren is gestart en dat hij daarmee werk wil maken van de input die hij in deze gesprekken heeft opgedaan. En dat de concrete acties die uit dit gesprek zijn gekomen als onderdeel van het Actieprogramma worden behandeld.

